

Лабораторна робота № 1

Тема: Визначення середньої ізобарної теплоємності повітря при атмосферному тиску.

Мета: вивчити основні термодинамічні параметри стану газів, теплофізичні параметри речовини – теплоємність, його різновиди, специфічні особливості, а також основи теорії; навчитися методу калориметричного визначення теплоємності.

Теоретичні відомості:

Теплоємність - кількість теплоти, яка необхідна для нагрівання (охолодження) речовини на один градус, Дж/К

$$C = \frac{\delta Q}{dT}$$

Теплоємність одиниці кількості речовини називається питомою теплоємністю. Розрізняють питоми масову C , Дж/(кг·К); об'ємну C' , Дж/(м³·К); молярну μC , Дж/(моль·К).

Питома теплоємність тіла залежить від хімічного складу, параметрів стану робочого тіла, а також від виду процесу. Залежність між питомими теплоємностями

$$C = \frac{\mu C}{\mu}; \quad C' = \frac{\mu C}{22,4}; \quad C' = C \cdot \rho = \frac{\mu C \cdot \rho}{\mu}$$

Істина теплоємність - похідна від кількості тепла, яка підведена до тіла, по температурі його тіла

$$C = \frac{\delta q}{dT}$$

Середня теплоємкість (C_m) - теплоємкість в інтервалі температур T_2-T_1 , при зменшенні різності температур вона наближається до істинної

$$C_m = \frac{q}{T_2 - T_1}$$

У термодинамічних розрахунках велике значення мають:

- теплоємкість при постійному тиску (ізобарна теплоємкість)

$$C_p = \frac{\delta q_p}{dT} = \left(\frac{\partial h}{\partial T} \right)_p$$

де h - темп росту ентальпії;

C_v - теплоємкість при постійному об'ємі

$$C_v = \frac{\delta q_v}{dT} = \left(\frac{\partial U}{\partial T} \right)_v$$

Між ізобарним C_p та ізохорним C_v теплоємкостями існує взаємозв'язок, який описується рівнянням Майєра:

- для ідеального газу

$$C_p = C_v + R$$

де R - газова постійна, Дж/(кг·К)

C_p - для реального газу

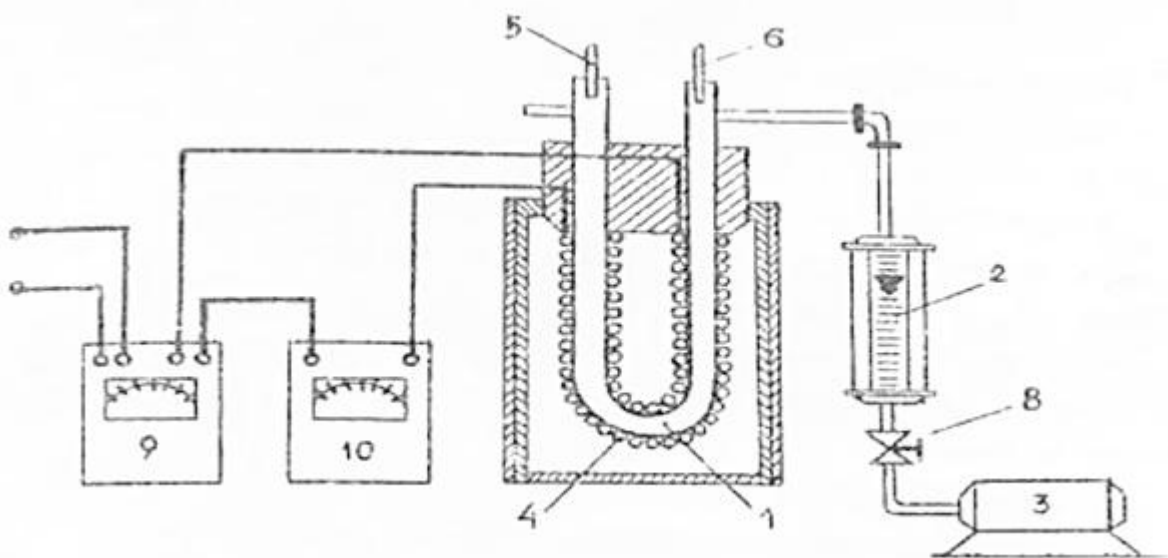
$$C_p = C_v + \left[\left(\frac{\partial U}{\partial V} \right)_T + p \right] \left(\frac{\partial V}{\partial T} \right)_p$$

Експериментальна установка:

Схема установки наведена на рисунку 1.1, яка включає в себе проточний калориметр, що виконаний у вигляді судини Дьюара, ротаметр для вимірювання кількості повітря, що поступає від компресора у калориметр; підігрівач, який розташований у калориметрі; термометри для вимірювання температури повітря до та після нагріву та вимірювач кількості електроенергії, яка витрачена на нагрівання повітря від початкової до кінцевої температури.

Порядок виконання:

Ознайомитися з пристроєм установки (див. рис. 1.1).

1 - проточний калориметр; 2 - ротаметр; 3 - компресор; 4 - підігрівач; 5 та 6 - термометри; 7 - вимірювач кількості електроенергії; 8 - вентиль

Рисунок 1.1 - Схема установки для визначення теплоємності повітря

Увімкнути компресор, заповнити ресивер стисненим повітрям до тиску (0,35...0,4) МПа, коли тиск досягне вказаного значення вимкнути компресор. Увімкнути нагрівач, витрати повітря контролювати за допомогою ротаметра (40...60 поділок шкали) та зафіксувати показання з термометрів. За допомогою отриманих вимірів розраховуємо середню теплоємність газу.

Електричний струм, що подається на нагрівач, постійний, отримуємо за допомогою випрямляча. Витрати електроенергії фіксуються по ватметру. Таким чином, зняті показання термометрів, ватметра та ротаметра слід виробляти після того, як показання термометрів стабілізуються.

Інтервал зняття показання пристроїв – 2 хв., число вимірів 3-4. Після закінчення досвіду слід записати температуру та барометричний тиск. Результати вимірювань занести до таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 - Результати вимірювань

№	Витрата повітря		Температура повітря		Витрата електро-енергії	Показання термометрів	
	за ротаметром	V , $\text{м}^3/\text{с}$	вхід, T_1 , $^{\circ}\text{C}$	вихід, T_2 , $^{\circ}\text{C}$	W , Вт	вхід, t_1 , $^{\circ}\text{C}$	вихід, t_2 , $^{\circ}\text{C}$
1	30	1,86	24	35	31	23,6	34,6
2	40	2,32	25	35	31	23,6	34,6
3	50	2,79	22	34	31	23,6	34,6
Серед.	40	2,32	23,67	34,67	31	23,6	34,6

Розрахунки:

1. Об'ємну витрату повітря V_v , визначаємо з тарувального графіка (див. рис. 1.2) за показаннями ротаметра.

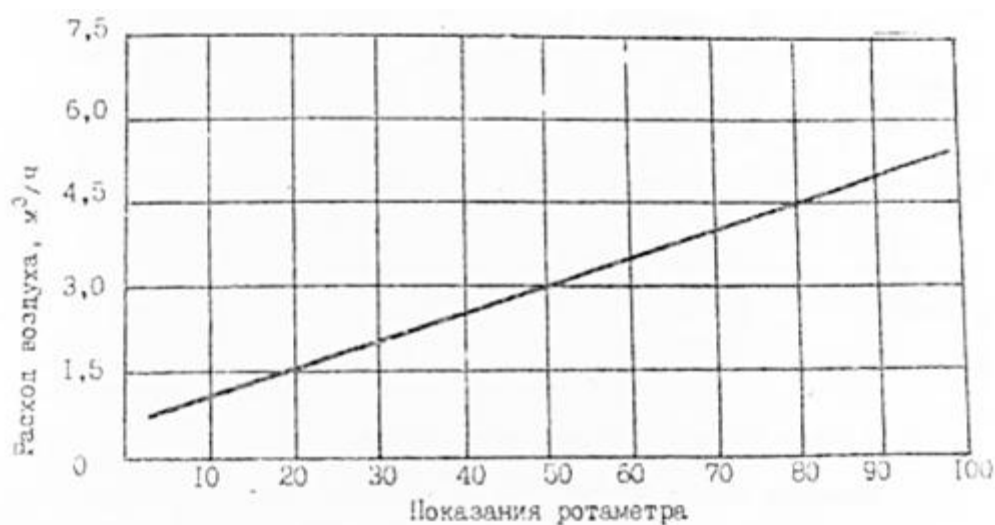

Рисунок 1.2 - Графік для визначення витрат повітря

2. Приводимо витрати повітря до нормальних умов

$$V_{B0} = \frac{P_6 \cdot V_B \cdot T_0}{T_B \cdot P_0}$$

де P_6 - барометричний тиск, Па ($P_6 = 101325$ Па);

V_B - об'ємна витрата повітря через калориметр, м³/с;

T_B - абсолютна температура повітря, К.

За виміряними величинами розраховуємо середню об'ємну та вагову теплоємність C'_p та C_p для інтервалу температур T_2-T_1 за формулою, $\frac{\text{кДж}}{\text{м}^3 \cdot \text{К}}$

$$C'_p = \frac{W}{1000 \cdot V_{B0} (T_2 - T_1)}$$

$$C_p = \frac{C'_p \cdot V_\mu}{\mu_B}$$

де μ_B - молекулярна маса повітря ($\mu_B = 28,96 \frac{\text{кг}}{\text{кмоль}}$);

V_μ - молярне об'ємне повітря ($V_\mu = 22,4 \frac{\text{м}^3}{\text{кмоль}}$)

3. Середня об'ємна та вагова C'_v та C_v ізохорні теплоємності визначаємо з рівняння Майєра

$$C_v = C_p - R_B$$

$$C'_v = C'_p - C_v \cdot \rho_{B0}$$

де R_B - газова постійна сухого повітря ($R_B = 287 \frac{\text{Дж}}{\text{кгК}}$);

ρ_{B0} - щільність повітря ($\rho_{B0} = 1,293 \frac{\text{кг}}{\text{м}^3}$).

4. Ентальпія повітря при T_2 на виході з калориметра розраховуємо за наступним виразом, $\frac{\text{кДж}}{\text{кг}}$

$$h_{2B} = C_p \cdot T_2$$

5. Значення внутрішньої енергії при T_2 на виході з калориметра визначаємо за формулою, кДж/кг

$$U_{2B} = C_v \cdot T_2$$

6. Коефіцієнт адіабати визначаємо наступним образом

$$k = \frac{C_p}{C_v}$$

7. Порівняти експериментальний коефіцієнт адіабати з табличним.
Результати розрахунків занесені до таблиці 1.2.

Таблиця 1.2 – Результати розрахунків

Теплоємність C_p , кДж/(м ³ ·К)	Ентальпія h_2 , кДж/кг	Внутрішня енергія U_2 , кДж/кг	Показник адіабати k

Висновок: